

Бошланғич Синф Ўқувчиларининг Маънавий Тарбиясини Шакллантиришда Медиатаълим Технологиялари

Тўраева Маъмура Фазлиддиновна

Осиё халқаро университети “Педагогика ва психология” мутахассислиги магистри

Аннотация: Бошланғич синф ўқувчиларининг маънавий тарбиясини шакллантиришда медиатаълим технологиялари ҳақида сўз боради. Барча соҳаларда компьютер ва ахборот технологияларини ривожлантиришга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Ушбу мақолада таълим жараёнига замонавий компьютер ва ахборот технологияларни жорий этишнинг ўзига хос ёндашувларини тушинтириб берилган. Шунингдек медиатаълим XX асрнинг 70-йилларидан бошлаб компьютер ва интернет воситаси кашф этилиши натижасида Германия, Буюк Британия, АҚШ, Япония, Франция ва кейинчалик Россияда янги ахборот- коммуникацион технологиялари ҳам тушинтирилган.

Ключевые слова: Медиатаълим, ўқувчи, мактаб, таълим-тарбия, компьютер, замонавий ўқитиш, тизим, самарадорлик, инновация, таълим жараёни, интеграция, ахборот технологиялари.

Ҳозирги замон глобаллашуви даврида инновацион технологияларни таълим ва тарбия жараёнига татбиқ этиб бориш зарурият ҳисобланади. Ана шундай технологиялардан бири медиатаълим технологиясидир.

Мамлакатимизда ҳам барча соҳаларда компьютер ва ахборот технологияларини ривожлантиришга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Таълим жараёнига замонавий компьютер ва ахборот технологияларни жорий этиш бўйича Ўзбекистон Республикасининг биринчи Президенти И.Каримовнинг 2005 йил 28 сентябрдаги ПҚ-191 сонли «Ўзбекистон Республикасининг жамоат таълим ахборот тармоғини ташкил этиш тўғрисида»ги Қарори, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2002 йил 6-июндаги

«Компьютерлаштиришни янада ривожлантириш ва ахборот коммуникация технологияларни жорий этиш чора-тадбирлари тўғрисида» ги Қарорлари қабул қилинган бўлса, айтилган вақтда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.Мирзиёев томонидан 2017 йил 30 июндаги ПҚ-5099 сонли «Республикада ахборот технологиялари соҳасини ривожлантириш учун шарт-шароитларни тубдан яхшилаш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Қарори шундан далолатдир [2].

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлигининг 2011 йил 6 июндаги буйруғига асосан мактаб ихтиёридаги соатлар ҳисобидан 2-4 синфларда ҳафтасига бир соатдан информатика ва компьютер саводхонлигини ошириш фанининг ўқитилиши бошланғич таълимда ахборот-технологияларининг жорий этилишида айтилган муддао бўлди.

Шу жиҳатдан умумий ўрта таълим муассасаларида бошланғич синф ўқувчиларининг маънавий тарбиясини шакллантиришда энг таъсирчан, энг қулайва энг мақбул восита бу – медиатаълим технологияларидир. Бу технологиялар мамлакатимиз учун янги бўлиб, унинг асослари ҳозирга қадар етарли даражада татбиқ қилинганча йўқ. Педагог олимларимиз

ҳозирча бу тушунчага таъриф бериш билан чекланишмоқда.

Медиатаълим XX асрнинг 70-йилларидан бошлаб компьютер ва интернет воситаси кашф этилиши натижасида Германия, Буюк Британия, АҚШ, Япония, Франция ва кейинчалик Россияда янги ахборот-коммуникацион технологиялар шакли сифатида пайдо бўлди [1]. Бу технология – *шахс онгини таълим жараёнида оммавий коммуникация ва ахборот воситалари ҳамда уларда эълон қилинган матбуот материаллари асосида ривожлантириш жараёнидир* [3]. Бир сўз билан айтганда, медиа – бу «ахборот ва унинг воситаси», таълим эса ўқитиш демакдир. Шу маънода медиатаълим – оммавий ахборот воситаларида эълон қилинаётган материалларга таянган ҳолда шахс онгини мақсадли шакллантириш технологиясидир [4].

1973 йилда ЮНЕСКОнинг медиатаълимга берган таърифида медиа, яъни телевидение, радио, кинометрография, оммавий нашрлар ва электрон ахборот тизимлари орқали шахсга таълим-тарбия беришнинг асосини ташкил қилиши таъкидланган [177; 18-19 б.]. Бугунги кунда бу таърифга компьютер воситасини қўшимча қилиш ўринлидир. Медиатаълим педагогик қонуниятларга таянсагина таълим ва тарбия технологияси ҳисобланади. Акс ҳолда, бу технология фақат даъват қилувчи воситага айланиб қолади [2].

Медиатаълим бўйича тадқиқот олиб борган нуфузли педагог олимлардан бири Ю.М.Усов ҳисобланади. У таълим-тарбия жараёнида медиатаълимни аста-секин татбиқ этилувчи бирламчи восита деб билади [5].

Бунда ахборот воситалари, материаллари ва маълумотлари таълим бериш учун асос бўлади, лекин таянч омил бўла олмайди. Демак, медиатаълим педагогик қонуниятлар билангина таълим ва тарбия воситасига айланади.

Мазкур технология бошланғич синф ўқувчиларининг маънавий тарбиясини шакллантиришда ҳам муҳим воситалардан биридир. Шу жиҳатдан ҳам бугунги кундашахс маънавий тарбиясини шакллантириш учун медиатаълим технологиясини ишлаб чиқиш мақсадга мувофиқдир. Чунки унда қуйидаги йўналишлар асосий ўринни эгаллайди:

- 1) бошланғич синф ўқувчиларга ахборот-коммуникацион технологиялари асосида маънавий тарбия ва унинг асосий тамойиллари ҳақида чуқур билим бериш;
- 2) бошланғич синф ўқувчиларининг маънавий тарбиясини шакллантиришда оммавий ахборот воситалари, коммуникация ва матбуот материаллари билан ишлаш кўникмасини ҳосил қилиш;
- 3) бошланғич синф ўқувчиларининг маънавий тарбиясини шакллантиришда замонавий технологиялар билан самарали ишлаш.

Шуни алоҳида таъкидлаш керакки, бошланғич синф ўқувчиларнинг медиатаълим технологияларини билиши бу уларнинг қобилиятларини такомиллаштириш билан боғлиқ. Ўқувчи томонидан медиатаълим технологияларини қанчалик юқори ўзлаштирилса, унинг натижаси билим даражасини ривожлантиришда муҳим ҳисобланади.

Юқоридагилардан маълум бўладики, медиатаълим технологиялари бошланғич синф ўқувчисининг ҳаётий фаолиятини сифатли характерловчи, яъни, қабул қилиш, узатиш, сақлаш, ахборотлардан фойдаланиш, умуминсоний, маънавий қадриятлар ҳисобланади. Медиатаълим технологиялари – бу аниқ мақсадга қаратилган таълим жараёнида янги ахборот технологияларидан фойдаланиш, шунингдек ахборотлар билан ишлашда ахлоқий эстетик ва илмий билимлар тизимини шакллантириш демакдир.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати.

1. Олимов Ш.Ш. Маънавий-ахлоқий тарбия асослари. – Т.: Фан ва технологиялар. 2015. – Б. 128.
2. Орипова Н.Х. Бошланғич синф ўқувчиларида Ватанга эътиқодни шакллантириш. – Пед.фан.номз....дис. авт. – Т.: ЎзПФТИ. 2008. – Б. 22.

3. Отамуродов С ва бошқалар. Ўзбекистонда маънавий соҳадаги ислохатлар: ривожланиш босқичлари, эришилган натижалар ва истиқболи. – Т.: 2011.– Б. 268.
4. Очилова Б. Миллий-маънавий юксалишда мерос, кадрлар ва ворислик. – Т.: Истиқлол. 2009. – Б. 113-114.
5. Педагогика: энциклопедия / Тузувчилар: Жамоа. I жилд. – Т.: «Ўзбекистон миллий энциклопедияси» Давлат илмий нашриёти. 2015. – Б. 320.